

Predmet C-396/24 [Lubreczlik]ⁱ

**Sažetak zahtjeva za prethodnu odluku sastavljen na temelju članka 98.
stavka 1. Poslovnika Suda**

Datum podnošenja:

6. lipnja 2024.

Sud koji je uputio zahtjev:

Sąd Okręgowy w Krakowie (Poljska)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

22. travnja 2024.

Stranke koje pokreću postupak pred sudom koji je uputio zahtjev:

PU

QS

mBank S.A. (postupak protiv osoba BL i CY)

Tuženici:

mBank S.A.

BL

CY

Predmet glavnog postupka

Nepoštene ugovorne odredbe – Ništavost ugovora – Prigovor o prijeboju – Prigovor o potrošačevu ispunjenju činidbe – Zastara restitucijskih zahtjeva – Zahtjev za plaćanje novčanog iznosa na ime povrata neosnovano plaćenog iznosa zbog ništavosti ugovora o hipotekarnom kreditu

ⁱ Naziv ovog predmeta je izmišljen. On ne odgovara stvarnom imenu nijedne stranke u postupku.

Predmet i pravna osnova zahtjeva za prethodnu odluku

Tumačenje prava Unije, osobito članka 7. stavka 1. Direktive Vijeća 93/13/EEZ; članak 267. UFEU-a

Prethodna pitanja

- (a) Protivi li se članku 7. stavku 1. Direktive Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim odredbama u potrošačkim ugovorima (SL 1993., L 95, str. 29.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 12., str. 24. i ispravak SL 2024., L 90009) nacionalna sudska praksa prema kojoj je potrošač, ako se utvrdi nepoštenost odredbe ugovora, osobito odredbe ugovora o kreditu sklopljenog s potrošačem koja dovodi do poništenja ugovora, a posebno ugovora o kreditu, dužan vratiti prodavatelju robe ili pružatelju usluga cijeli nominalni iznos kredita koji je primio od prodavatelja robe ili pružatelja usluga na temelju ništavog ugovora neovisno o iznosima koje je potrošač otplatio na temelju tog ugovora i neovisno o stvarnom iznosu koji još treba otplatiti, a prodavatelj robe ili pružatelj usluga ima pravo zahtijevati od potrošača povrat cijelog nominalnog iznosa kredita koji je isplatio potrošaču na temelju ništavog ugovora neovisno o iznosima koje je potrošač otplatio na temelju tog ugovora i neovisno o stvarnom iznosu koji još treba otplatiti?
- (b) Protivi li se članku 7. stavku 1. Direktive Vijeća 93/13/EEZ [omissis] nacionalna sudska praksa prema kojoj je nacionalni sud prilikom razmatranja predmeta povodom povrata činidbi koje je prodavatelj robe ili pružatelj usluga ispunio prema potrošaču na temelju ništavog ugovora o kreditu dužan naložiti da se prodavatelju robe ili pružatelju usluga plati cijeli iznos koji je isplatio potrošaču na temelju ništavog ugovora o kreditu neovisno o tome ostaje li potrošač i dalje dužnik prodavatelja robe ili pružatelja usluga i neovisno o iznosu činidbi koje je potrošač ispunio prema prodavatelju robe ili pružatelju usluga na temelju ništavog ugovora o kreditu?
- (c) Protivi li se članku 7. stavku 1. Direktive Vijeća 93/13/EEZ [omissis] nacionalna odredba u skladu s kojom je nacionalni sud, ako potrošač prizna tužbeni zahtjev u predmetu koji je pokrenuo prodavatelj robe ili pružatelj usluga, dužan tu presudu po službenoj dužnosti proglasiti neposredno izvršivom?

Navedene odredbe prava Zajednice

Direktiva Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim odredbama u potrošačkim ugovorima: članak 7. stavak 1.

Navedene odredbe nacionalnog prava

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Zakon od 23. travnja 1964. o Građanskom zakoniku) (Dz.U. br. 16, poz. 93., kako je izmijenjen), u daljnjem tekstu: Građanski zakonik: članak 60. (oblik izjave volje); članak 61. stavci 1. i 2. (trenutak u kojem se podnosi izjava volje)

Članak 405. (stjecanje bez osnove)

„Onaj tko bez pravne osnove stekne imovinsku korist na štetu druge osobe, dužan ju je vratiti u naravi, a ako to nije moguće, nadoknaditi njezinu vrijednost.”

Članak 410. (definicija neosnovanog plaćanja); članak 455. (rok za ispunjenje činidbe); članak 498. (pojam i uvjeti za prijeboj)

Članak 499. (način izvršenja prijeboja)

„Prijeboj se izvršava podnošenjem izjave drugoj strani. Izjava ima retroaktivni učinak od trenutka u kojem je prijeboj postao moguć.”

Članak 500. (način odabira mjesta ispunjenja činidbe); članak 501. (sudska ili vjerovnikova odgoda ispunjenja obveze); članak 502. (uvjeti za prijeboj zastarjele tražbine); članak 503. (primjena odredbi o uključivanju u prijeboj); članak 504. (prijeboj zaplijenjene tražbine); članak 505. (isključenje prijeboja – popis)

Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Zakon od 17. studenoga 1964. o Zakoniku o građanskom postupku) (Dz.U. iz 2023., poz. 1550., kako je izmijenjen), u daljnjem tekstu: Zakonik o građanskom postupku: članak 91. (opseg ovlasti u punomoći za zastupanje); članak 98. stavak 1. (troškovi postupka); članak 100. (međusobno poništavanje ili proporcionalna raspodjela troškova postupka); članak 101. (povrat troškova tuženiku unatoč tomu što je tužba prihvaćena); članak 102. (primjena načela pravičnosti prilikom donošenja odluke o troškovima); članak 103. stavak 1. (strankin ili intervenijentov povrat troškova do kojih je došlo zbog njihova nesavjesnog ili nepravilnog postupanja); članak 132. stavak 1. (dostave između profesionalnih punomoćnika); članak 133. stavak 3. Zakonika o građanskom postupku (dostave pismena i sudskih odluka)

Članak 203.¹ (prigovor o prijeboju)

„Stavak 1. Osnova za prigovor o prijeboju može biti samo tražbina:

1. tuženika iz istog pravnog odnosa, kao i tražbina koju potražuje tužitelj, osim ako je ta tražbina nesporna, utvrđena pravomoćnom odlukom suda, pravorijekom arbitražnog suda, nagodbom sklopljenom pred sudom ili arbitražnim sudom, nagodbom sklopljenom pred miriteljem koju je potvrdio sud ili je potkrijepljena dokumentom koji potvrđuje da ju je tužitelj priznao;

2. za povrat ispunjene činidbe koja pripada jednom od solidarnih dužnika prema ostalim sudužnicima.

Stavak 2. Tuženik može podnijeti prigovor o prijeboju najkasnije prilikom upuštanja u spor u pogledu merituma ili u roku od dva tjedna od dana nastupanja dospelosti njegove tražbine.

Stavak 3. Prigovor o prijeboju može se podnijeti samo pisanim podneskom. Na taj podnesak odgovarajuće se primjenjuju odredbe o tužbi, osim odredbi o pristojbama.”

Članak 320.

„U posebno opravdanim slučajevima sud može u presudi podijeliti ispunjenje naložene činidbe na nekoliko obroka i, u slučajevima isporuke nekretnine ili napuštanja prostorija, odrediti odgovarajući datum za ispunjenje te činidbe.”

Članak 333. stavak 1. točka 2.

„Sud po službenoj dužnosti prilikom donošenja presude proglašava presudu neposredno izvršivom ako: [...]

2. nalaže plaćanje tražbine koju je priznao tuženik.”

Članak 334. stavak 1. „Sud može neposrednu izvršivost presude uvjetovati time da tužitelj položi odgovarajuće osiguranje”.

Članak 334. stavci 2. i 3.

„Stavak 2. Osiguranje se može sastojati i od obustave predaje tužitelju stvari oduzetih tuženiku ili novčanih iznosa nakon njihove ovrhe ili obustave prodaje zaplijenjenih pokretnina.

Stavak 3. Prodaja ili preuzimanje vlasništva nad zaplijenjenom nekretninom obustavlja se po službenoj dužnosti do pravomoćnosti presude.”

Članak 335. stavak 1. (nedopuštenost proglašavanja presude neposredno izvršivom); članak 351. (odluka kojom se dopunjuje presuda); članak 692. (sudska nadležnost u predmetima povodom polaganja činidbe u sudski polog); članak 776. (pojam ovršne isprave); članak 777. stavak 1. točka 1. (ovršne isprave); članak 848. (učinak zapljene pokretnine); članak 924. stavak 1. (upis pokretanja ovrhe u zemljišne knjige); članak 930. (raspolaganje nekretninom nakon njezine zapljene); članak 938. (odgovornost upravitelja zaplijenjene nekretnine).

Sažeti prikaz činjeničnog stanja i postupka

Glavni postupak čine dva spojena predmeta koji obuhvaćaju tri tužbe, od kojih je jedna protutužba. Kad je riječ o tužbi osoba PU i QS protiv društva mBank S.A. sa

sjedištem u Varšavi (protutužba društva mBank protiv osoba PU i QS), tužitelji su 2006. s društvom BRE Bank S.A., čiji je pravni sljednik društvo mBank S.A., sklopili ugovor o hipotekarnom kreditu za fizičke osobe „Multiplan” indeksiran u švicarskim francima za izgradnju i kupnju stambenog objekta i refinanciranje vlastitog uloga korisnika kredita u kupnju tog objekta. Prije sklapanja ugovora potpisali su „Izjavu za hipotekarne kredite i zajmove”, koja sadržava obavijest o riziku povezanom s kreditom indeksiranim u švicarskim francima. Isplaćeni iznos kredita (ukupno 360 000 poljskih zlota u pet tranši) izražen u valuti indeksacije (švicarski franak) 15. rujna 2006. prema kupovnom tečaju valute u skladu s tečajnom listom društva BRE Bank S.A. iznosio je 148 711,16 švicarskih franaka. U ugovoru je navedeno da je taj iznos informativan i ne predstavlja obvezu banke, a vrijednost kredita izražena u stranoj valuti na dan isplate kredita može se razlikovati od one navedene u ugovoru (članak 1. točka 3.A). Ugovor je sklopljen korištenjem tipskog ugovora koji je sastavila banka. O njegovu sadržaju, osim pitanja kamatne stope kredita, nije se pojedinačno pregovaralo. Kredit je trebalo otplaćivati u jednakim mjesečnim obrocima koji se sastoje od glavnice i kamata. Iznos svakog obroka kredita indeksiranog u prihvaćenoj valuti (švicarski franak) određen je u toj valuti, ali otplaćivao se u poljskim zlotima nakon njegove konverzije prema prodajnom tečaju švicarskog franka utvrđenom tečajnom listom društva BRE Bank S.A. na dan otplate (članak 24. stavak 2.). Do 15. svibnja 2023. tužitelji su tuženiku platili iznos od 362 801,12 poljskih zlota i 65,91 švicarskog franka (uključujući proviziju i premije osiguranja). Sastavni dio ugovora o kreditu bio je „Pravilnik o dodjeli hipotekarnih kredita za fizičke osobe u okviru Multiplanova” u skladu s kojim se indeksirani kredit dodjeljivao u poljskim zlotima uz istodobnu konverziju u valutu koju je odabrao korisnik kredita (članak 1. stavak 3.).

U okviru tužbe osoba PU i QS protiv društva mBank S.A. tužitelji su zahtijevali da se utvrdi da je ugovor o hipotekarnom kreditu br. 00407858/2006 za fizičke osobe „Multiplan” indeksiran u švicarskim francima koji su sklopile stranke zajedno s njegovim priložima ništav u cijelosti s učinkom *ex tunc*. Osim toga, zahtijevali su da se tuženiku naloži plaćanje iznosa od ukupno 362 801,12 poljskih zlota i 65,91 švicarskog franka uvećanih za zakonske zatezne kamate na ime povrata neosnovanih plaćanja za razdoblje od dana sklapanja ugovora do 15. svibnja 2023. zbog prihvaćanja zahtjeva za utvrđivanje ništavosti ugovora. Podredno, tužitelji su zahtijevali da se ništavima proglašaju pojedinačne ugovorne odredbe i pravilnik. U odgovoru na tužbu od 24. siječnja 2024. tuženo društvo mBank S.A. zahtijevalo je da se tužba odbije u cijelosti. Tuženik je podnio protutužbu u okviru koje je osporavao prigovor o ništavosti (nemogućnosti izvršenja) ugovora o kreditu i zahtijevao da se tužiteljima (protutuženicima) solidarno naloži plaćanje iznosa od 360 000,03 poljska zlota uvećanog za zakonske zatezne kamate, računajući od dana koji slijedi nakon dostave otpovratka protutužbe protutuženicima do dana plaćanja.

Kad je riječ o tužbi društva mBank S.A. protiv osoba BL i CY, banka je 2007. s tuženicima sklopila ugovor o hipotekarnom zajmu indeksiranom u švicarskim francima i dodijelila tuženicima zajam u iznosu od 493 770 poljskih zlota

indeksiran u švicarskim francima (članak 1. stavci 1. i 2.). Iznos zajma izražen u valuti indeksacije na kraju dana 3. ožujka 2007. prema kupovnom tečaju u skladu s tečajnom listom društva BRE Bank S.A. iznosio je 217 807,67 švicarskih franaka. U ugovoru je navedeno da je taj iznos informativan i ne predstavlja obvezu banke, a vrijednost zajma izražena u stranoj valuti na dan isplate kredita može se razlikovati od one navedene u točki 3.A ugovora (članak 1. točka 3.A). Razdoblje kreditiranja određeno je na 240 mjeseci, odnosno do 20. rujna 2027. (članak 1. stavak 3.). Zajam je trebalo otplaćivati u jednakim obrocima koji se sastoje od glavnice i kamata u poljskim zlotima nakon njihove konverzije prema prodajnom tečaju švicarskog franka u skladu s tečajnom listom društva BRE Bank S.A. koja je na snazi na dan otplate. Sastavni dio ugovora o kreditu bio je „Pravilnik o dodjeli hipotekarnih kredita za fizičke osobe u okviru Multiplanova” (članak 25. stavak 1.). Ugovor između stranaka sklopljen je korištenjem tipskog ugovora koji je sastavila banka i o sadržaju ugovora nije se pojedinačno pregovaralo. Tužitelj je tuženicama isplatio sredstva zajma u iznosu od 493 770,02 poljska zlota. Tuženici su otplatili ukupno 1 052 843,95 poljskih zlota, a 26. travnja 2016. prijevremeno su u cijelosti otplatili zajam. U studenome 2020. podnijeli su Sądu Okręgowom w Krakowie (Okružni sud u Krakovu, Poljska) tužbu za plaćanje protiv društva mBank S.A., odnosno zahtijevali su da se naloži da im se solidarno plati iznos od 571 740,41 poljskog zlota uvećan za zakonske zatezne kamate. Presudom od 16. svibnja 2022. Sąd Okręgowy w Krakowie (Okružni sud u Krakovu) naložio je društvu mBank S.A. sa sjedištem u Varšavi da korisnicima kredita plati ukupan iznos od 571 740,41 poljskog zlota uvećan za zakonske zatezne kamate. Tužitelj je dopisom od 15. kolovoza 2023. pozvao tuženike na plaćanje iznosa od 493 770,02 poljska zlota.

Društvo mBank S.A. podnijelo je 24. studenoga 2023. zahtjev protiv tuženika kojim je tražilo da im se solidarno naloži plaćanje iznosa od 493 770,02 poljska zlota uvećanog za zakonske zatezne kamate. Stranke su više godina izvršavale ugovor, ali su tuženici pokrenuli postupak za nalaganje da im se dodijele činidbe koje su ispunili na temelju tog ugovora. Presudom od 16. svibnja 2022., u okviru drugog postupka, naloženo je da se korisnicima zajma plati iznos od 571 740,41 poljskog zlota uvećan za zakonske zatezne kamate. U odgovoru na tužbu tuženici su zahtijevali da se tužba odbije u cijelosti kao neosnovana, s obzirom na to da ne postoje obje tražbine, a podredno da se tužba odbije u cijelosti zbog zastare. Tuženici su naveli da su na ime izvršavanja ugovora o zajmu tužitelju otplatili iznos od 1 065 510,40 poljskih zlota, uključujući iznos od 838 875,33 poljska zlota na ime otplate glavnice, što znači da je glavnica zajma otplaćena u cijelosti, a to je potvrdio i tužitelj.

Glavni argumenti stranaka glavnog postupka

U obrazloženju svojeg zahtjeva tužitelji PU i QS u okviru tužbe protiv društva mBank S.A. naveli su da je ugovor o kreditu sklopljen s tuženikom nepravilan i da sadržava nepoštene odredbe čije uklanjanje dovodi do ništavosti cijelog ugovora. O sadržaju ugovora tužitelji nisu pojedinačno pregovarali, a njime se utvrđuju njihova prava i obveze na način koji nije u skladu s dobrim običajima i koji grubo

narušava interese potrošača. Istodobno se nepravilne odredbe ne mogu zamijeniti drugim odredbama. Osim toga, ništavost ugovora proizlazi iz povrede načela slobode ugovaranja i načela društvenog suživota. U odgovoru na tužbu tuženik je zahtijevao da se tužba odbije u cijelosti, podnio je protutužbu u okviru koje je osporavao prigovor o ništavosti (nemogućnosti izvršenja) ugovora o kreditu te je istaknuo da ugovor koji osporavaju tužitelji predstavlja valjanu i djelotvornu obvezu jer se njime ne povređuju zakonske odredbe koje su na snazi (uključujući odredbe Zakona o bankarstvu), priroda pravnog odnosa, načela društvenog suživota ili dobri običaji. Ugovor ne sadržava nepoštene odredbe, a o njegovim se odredbama pojedinačno pregovaralo i njima se ne povređuju interesi potrošača. Banka je također istaknula da je tijekom postupka sklapanja ugovora pravilno ispunila obvezu obavješćivanja jer je korisniku kredita pružila potrebne obavijesti o riziku koji proizlazi iz ugovora o kreditu koji je povezan sa stranom valutom. Tužitelji su prihvatili taj rizik i svjesno odlučili sklopiti tu vrstu ugovora s obzirom na tadašnje ekonomske koristi. Tužena banka istaknula je da tečajne liste stranih valuta koje upotrebljava za konverziju odražavaju tržišnu stvarnost i da su objektivne. U replici od 27. veljače 2024. na odgovor na tužbu zajedno s odgovorom na tužbu u pogledu protutužbe tužitelji (protutuženici) potvrdili su svoje stajalište u predmetu i izjasnili se o tuženikovim (protutužiteljevim) tvrdnjama. Zahtijevali su da se protutužba odbije u cijelosti s obzirom na to da je preuranjena i nema osnova za podnošenje protutužbe. Naveli su da su dopisom od 27. veljače 2024. tuženiku (protutužitelju) podnijeli izjavu o prijebodu. U slučaju da se prihvati prigovor o prijebodu, zahtijevali su da se ugovor o kreditu proglašni ništavim i da se tuženiku naloži plaćanje zakonskih zatezних kamata u ukupnom iznosu od 360 000,03 poljska zlota od dana dostave otpavka tužbe tuženiku do dana djelotvornog prijeboda tog iznosa s tuženikovom tražbinom, kao i plaćanje preostalog dijela glavne tražbine, odnosno iznosa od 2801,09 poljskih zlota i 65,91 švicarskog franka uvećanih za zakonske zatezne kamate od dana dostave tužbe tuženiku do dana plaćanja. Na raspravi održanoj 6. ožujka 2024. punomoćnik tužitelja istaknuo je da tužitelji nisu podnijeli izjavu o prijebodu, zbog čega je povukao prigovor o prijebodu.

U okviru tužbe društva mBank S.A. protiv osoba BL i CY banka je istaknula da podnošenjem tužbe želi riješiti sporna pitanja između stranaka do kojih je došlo u vezi s prigovorom o ništavosti ugovora, a koja se ne mogu riješiti u okviru prethodne tužbe koju su podnijeli tuženici. Zahtjev koji podnosi restitucijski je zahtjev povezan s potrebom povrata međusobnih činidbi stranaka iz ugovora o kreditu koji se može pokazati ništavim. Međutim, tužiteljevi zahtjevi nisu ograničeni na povrat novčanih činidbi ispunjenih na temelju ugovora u nominalnom iznosu jer banka zahtijeva indeksaciju svoje činidbe. Tuženici, sa svoje strane, [...] Stoga ne postoji ni zahtjev za plaćanje glavnice zajma ni zahtjev za indeksaciju isplaćenog iznosa glavnice. Međutim, prema njihovu mišljenju ugovor o zajmu ništav je na temelju članka 58. stavaka 1. i 2. Građanskog zakonika kao protivan zakonu, prirodi obveze i načelima društvenog suživota (članak 353.¹ Građanskog zakonika), kao i zbog utvrđenja nepoštenosti ugovornih odredbi o glavnim davanjima stranaka (članak 385.¹ stavak 1. Građanskog zakonika u vezi s člankom 69. Ustave Prawo bankowe (Zakon o bankarstvu)).

Kad je riječ o prigovoru zastare tražbina banke tuženici su naveli da je trogodišnji rok zastare zahtjeva koji su povezani s obavljanjem gospodarske djelatnosti počeo teći u trenutku otplate kredita, odnosno još 2016.

Sažeti prikaz obrazloženja zahtjeva za prethodnu odluku

- 1 Zbog poništenja ugovora o kreditu sklopljenog s potrošačem, činidbe koje je prodavatelj robe ili pružatelj usluga isplatio korisnicima kredita i činidbe koje su u korist prodavatelja robe ili pružatelja usluga ispunili korisnici kredita na temelju ništavog ugovora predstavljaju neosnovana plaćanja u skladu s člankom 410. stavkom 2. Građanskog zakonika jer su ispunjene na temelju nevaljane obveze i kao takve trebaju biti vraćene kao imovinska korist koja je neosnovano stečena na štetu ispunitelja činidbe (članak 405. Građanskog zakonika). Naime, u skladu s nacionalnom sudskom praksom koja se razvila na temelju odluka Sada Najwyższyj (Vrhovni sud, Poljska) u predmetima III CZP 11/20 (odluka od 16. veljače 2021.) i III CZP 6/21 (odluka od 7. svibnja 2021.), ako se bez neizvršive odredbe ugovor o kreditu ne može održati na snazi, potrošač i vjerovnik imaju pravo na zasebne, odvojene tužbe za povrat novčanih činidbi ispunjenih na temelju tog ugovora. Stoga nije važno jesu li i u kojoj mjeri stranke dužnici jedna prema drugoj jer svaka od njih može zahtijevati povrat cijele ispunjene činidbe, neovisno o iznosu obveze druge stranke i neovisno o iznosu već izvršenih otplata. Stoga otplate koje je potrošač izvršio na temelju ništavog ugovora o kreditu ne dovode do otpisa postojeće obveze na temelju neosnovanog bogaćenja.
- 2 Navedena pravna stajališta Sada Najwyższyj (Vrhovni sud) već su djelomično osporena kao netočna u presudama Suda u predmetima C-140/22 i C-28/22. U prvom predmetu Sud je odlučio da članak 6. stavak 1. i članak 7. stavak 1. Direktive 93/13 treba tumačiti na način da im se, u kontekstu potpunog poništenja ugovora o hipotekarnom kreditu koji je kreditna institucija sklopila s potrošačem, zbog toga što taj ugovor sadržava nepoštenu odredbu bez koje ne može postojati, protivi sudsko tumačenje nacionalnog prava prema kojem je ostvarivanje prava koja taj potrošač ima na temelju te direktive uvjetovano time da navedeni potrošač sudu podnese izjavu kojom tvrdi, kao prvo, da nije pristao na zadržavanje te odredbe, kao drugo, da je svjestan, s jedne strane, činjenice da ništavost navedene odredbe podrazumijeva poništenje navedenog ugovora i, s druge strane, posljedica tog poništenja i, kao treće, da pristaje na poništenje tog ugovora. Nadalje, u presudi od 14. prosinca 2023. u predmetu C-28/22 Sud je odlučio da:
 - (a) članak 6. stavak 1. i članak 7. stavak 1. Direktive 93/13, u vezi s načelom djelotvornosti, treba tumačiti na način da im se protivi sudsko tumačenje nacionalnog prava prema kojem, nakon što je ugovor o hipotekarnom kreditu koji je s potrošačem sklopio prodavatelj robe ili pružatelj usluga poništen zbog nepoštenih odredbi sadržanih u tom ugovoru, rok zastare tražbina tog prodavatelja robe ili pružatelja usluga, koje proizlaze iz ništavosti navedenog ugovora, počinje teći tek od dana na koji se potonji konačno ne može izvršiti, dok rok zastare za

tražbine tog potrošača koje proizlaze iz ništavosti istog ugovora počinje teći od dana kada je on saznao ili je razumno mogao saznati za nepoštenost odredbe koja dovodi do te ništavosti;

(b) članak 6. stavak 1. i članak 7. stavak 1. Direktive 93/13, u vezi s načelom djelotvornosti, treba tumačiti na način da im se protivi sudsko tumačenje nacionalnog prava prema kojem, ako se ugovor o hipotekarnom kreditu koji je prodavatelj robe ili pružatelj usluga sklopio s potrošačem više ne može održati na snazi nakon uklanjanja nepoštenih odredbi u tom ugovoru, taj prodavatelj robe ili pružatelj usluga može istaknuti pravo zadržavanja koje mu omogućuje da povrat činidbi koje je primio od tog potrošača uvjetuje time da mu potonji podnese ponudu za povrat činidbi koje je sam primio od navedenog prodavatelja robe ili pružatelja usluga ili jamstvo povrata tih potonjih činidbi ako ostvarivanje tog prava zadržavanja od strane istog prodavatelja robe ili pružatelja usluga za navedenog potrošača znači gubitak prava na zatezne kamate od trenutka isteka roka koji je dotični prodavatelj robe ili pružatelj usluga trebao ispuniti, nakon što je primio zahtjev da vrati činidbe koje su mu izvršene na temelju navedenog ugovora;

(c) članak 6. stavak [1.] i članak 7. stavak 1. Direktive 93/13 treba tumačiti na način da im se ne protivi sudsko tumačenje nacionalnog prava prema kojem prodavatelj robe ili pružatelj usluga koji je s potrošačem sklopio ugovor o hipotekarnom kreditu ne mora provjeravati zna li potonji za učinke uklanjanja nepoštenih odredbi sadržanih u tom ugovoru ili za to da se taj ugovor ne može održati na snazi ako se te odredbe uklone.

- 3 Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, smjer nacionalne sudske prakse u pogledu pravila uzajamne namire stranaka ništavog ugovora o kreditu, poput onog prihvaćenog u navedenim odlukama, protivi se načelu djelotvorne zaštite potrošača predviđenom člankom 7. stavkom 1. Direktive. Zahtijevanje od potrošača da vrati cijelu činidbu neovisno o iznosu koji je već stvarno otplatio, odnosno i u situaciji u kojoj je potrošač u cijelosti otplatio nominalni iznos kredita ili čak preplatio taj iznos, dovodi do dvojbi u pogledu usklađenosti tog smjera sudske prakse s prethodno navedenim načelom. Pravilima namirenja iz navedenih odluka zanemaruje se vrlo važna okolnost, odnosno da je činidba koja pripada prodavatelju robe ili pružatelju usluga već ispunjena, barem djelomično, uplatama koje je izvršavao potrošač na temelju ništavog ugovora. Stoga ne postoji razumna osnova za to da se od potrošača zahtijeva povrat cijele činidbe koja mu je isplaćena na temelju ništavog ugovora samo i isključivo zbog toga što je potrošač izvršio te uplate kako bi se oslobodio obveze koja proizlazi iz ugovora koji se u konačnici pokazao ništavim, a ne kako bi podmirio tražbinu prodavatelja robe ili pružatelja usluga na ime neosnovanog bogaćenja ili se oslobodio obveze na to ime.
- 4 Naime, primjena tog pravila u praksi dovodi do toga da potrošač koji želi iskoristiti zaštitu zajamčenu Direktivom 93/13 i nacionalnim odredbama kojima se ta direktiva prenosi u nacionalni pravni poredak mora uzeti u obzir to da će

prodavatelj robe ili pružatelj usluga imati puno pravo podnijeti protiv njega zahtjev za povrat cijelog iznosa isplaćenog na temelju ništavog ugovora, neovisno o iznosu koji je potrošač otplatio. Isto tako, očito je da će, ako potrošač ne ispuni tu činidbu dobrovoljno, prodavatelj robe ili pružatelj usluga moći podnijeti tužbu i zahtijevati plaćanje tog iznosa uvećanog za kamate i da potrošač snosi troškove postupka. Treba istaknuti da u takvom predmetu potrošač uvijek ne uspijeva jer, u skladu s prevladavajućim stajalištem nacionalne sudske prakse, prodavatelj robe ili pružatelj usluga može zahtijevati povrat cijele činidbe koju je ispunio prema potrošaču na temelju ništavog ugovora. To podrazumijeva obvezu povrata prodavatelju robe ili pružatelju usluga svih ili dijela troškova postupka.

- 5 Naime, ne može se smatrati da prodavatelj robe ili pružatelj usluga, koji je vjerovnik tuženika, zbog toga što im je isplatio činidbu na temelju ništavog ugovora istodobno nema pravo na podnošenje tužbe. Isto tako, ne može se smatrati da tuženici, koji ne ispunjavaju činidbu unatoč pozivu na dobrovoljno plaćanje, ne daju povod za podnošenje tužbe, što je jedna od pretpostavki za nalaganje povrata troškova postupka tuženicima unatoč prihvaćanju tužbe iz članka 101. Zakonika o građanskom postupku. Osim toga, treba dodati da je primjena propisa iz te odredbe uvjetovana još jednim uvjetom, a to je prihvaćanje tužbenog zahtjeva u prvoj postupovnoj radnji. Treba uzeti u obzir da je prihvaćanje tužbenog zahtjeva istovjetno prihvaćanju tužbe, što podrazumijeva proglašenje presude neposredno izvršivom po službenoj dužnosti.
- 6 Zbog stajališta prihvaćenog u nacionalnoj sudskoj praksi prema kojem se činidbe koje su stranke ispunile na temelju ništavog ugovora namiruju prema teoriji o dvama uvjetima, odnosno da su činidbe stranaka međusobno neovisne i zasebne, a uplate koje je izvršio potrošač na temelju ništavog ugovora ne mogu se jednostavno uračunati u njegovu obvezu na ime neosnovanog bogaćenja, potrošači ne mogu djelotvorno podnijeti prigovor o djelomičnom ili potpunom ispunjenju činidbe s obzirom na otplate izvršene u razdoblju trajanja ugovora. Svaka stranka stoga može zahtijevati povrat ispunjene činidbe u punom iznosu, neovisno o tome je li i dalje dužnik druge stranke i neovisno o iznosu vlastitog duga. Potrošačev prigovor o ispunjenju činidbe stoga neće biti djelotvoran ako prije njega ne podnese djelotvornu izjavu o prijeboju. Takav smjer sudske prakse dovodi do nedopuštenog učinka, a to je kažnjavanje potrošača koji je odlučio iskoristiti zaštitu dodijeljenu Direktivom 93/13.
- 7 U nacionalnoj sudskoj praksi ističe se da se pitanje međusobne namire stranaka ništavog ugovora može riješiti primjenom instituta prijeboja. Naime, podnošenje djelotvorne izjave o prijeboju dovodi do međusobnog otpisa tražbine do iznosa niže tražbine i prestanka obveze. Međutim, podnošenje djelotvorne izjave o prijeboju, kao i podnošenje prigovora o prijeboju tijekom sudskog postupka, ovisi o ispunjenju niza uvjeta predviđenih Građanskim zakonikom. Kao prvo, potrošači moraju svoju tražbinu proglasiti dospjelom. Proglašenje tražbine koja ne podliježe zastari dospjelom zahtijeva poziv na plaćanje (članak 455. Građanskog zakonika) koji mora biti djelotvorno dostavljen. Nadalje, potrošači moraju podnijeti materijalnoppravnu izjavu o prijeboju njihove tražbine s tražbinom prodavatelja

robe ili pružatelja usluga, a ta izjava, kako bi bila djelotvorna, također mora biti dostavljena stranci, a stoga i prodavatelju robe ili pružatelju usluga (članci 60. i 61. Građanskog zakonika). Dopuštenost podnošenja materijalnopravne izjave o prijebodu zastupniku prodavatelja robe ili pružatelja usluga isključena je jer zastupnik, u skladu s člankom 91. Zakonika o građanskom postupku, nije ovlašten za prihvaćanje materijalnopravnih izjava, osobito izjava o prijebodu, ako mu nije dodijeljena punomoć te vrste. S obzirom na navedene pravne odredbe, kako bi iskoristio institut prijeboda i ishodio otpust ili znatno smanjenje iznosa svoje obveze, potrošač mora ispuniti niz materijalnopravnih i postupovnih uvjeta. S druge strane, nepodnošenje djelotvorne izjave o prijebodu i djelotvornog prigovora o ispunjenju činidbe ili postupovnog prigovora o prijebodu dovodi do prihvaćanja tužbe prodavatelja robe ili pružatelja usluga i donošenja presude kojom se nalaže plaćanje njegove tražbine. Takva presuda nakon pravomoćnosti ili proglašenja neposredno izvršivom može biti osnova za ovršni postupak protiv potrošača, a obrana potrošača u takvom postupku zahtijeva podnošenje prigovora na ovrhu. Slijedom toga, potrošač koji iskorištava zaštitu od nepoštenih odredbi načelno sudjeluje u dvama, a u krajnjim slučajevima čak u četirima postupcima. S time povezane neugodnosti same po sebi čine čimbenike koji odvrćaju potrošača od iskorištavanja zaštite zajamčene Direktivom 93/13.

- 8 Treba istaknuti i da je potrošačevim podnošenjem izjave o prijebodu načelno povezan i gubitak kamata za zakašnjelo plaćanje. To je pak povezano s tim da prijebod ima retroaktivni učinak od dana kada se mogla podnijeti izjava o prijebodu, što se određuje člankom 499. drugom rečenicom Građanskog zakonika. Potrošač koji je podnio prigovor o prijebodu oslobađa se svoje obveze, ali istodobno gubi zatezne kamate jer se otpušta njegova glavna tražbina, što utječe i na sporedne tražbine u obliku, među ostalim, kamata.
- 9 Isto tako, ne može se zanemariti da je pribjegavanje tom institutu osobito štetno za potrošače koji su podnijeli tužbu protiv prodavatelja robe ili pružatelja usluga kojom zahtijevaju utvrđenje ništavosti ugovora s obzirom na nepoštene odredbe i da se naloži plaćanje činidbe koju su ispunili, a tijekom postupka koji traje i same ih tuži banka, što je primjerice slučaj u predmetu na koji se odnosi ovo pitanje. To što potrošači pribjegavaju institutu prijeboda u postupku u kojem su oni tuženici ili protutuženici izravno utječe na postupak u kojem su oni tužitelji. Naime, djelotvorno podnošenje izjave o prijebodu dovodi do otpusta tražbine do iznosa niže tražbine, što nadalje dovodi do toga da zahtjev za plaćanje potrošača u postupku koji su oni pokrenuli može postati u cijelosti ili djelomično neosnovan, ovisno o iznosu tražbine prodavatelja robe ili pružatelja usluga. Potrošači kao tužitelji u toj situaciji u potpunosti ili djelomično ne uspijevaju u svojem postupku jer njihova tražbina prestaje i ne mogu je dalje potraživati u postupku. Potrošačima se, kao onima koji ne uspijevaju u postupku, u toj situaciji može naložiti plaćanje troškova postupka ako ne uspiju u postupku.
- 10 Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, iz sudske prakse Suda proizlazi da zaštitom koja se dodjeljuje potrošaču na temelju Direktive 93/13 treba osigurati ponovnu uspostavu pravne i činjenične situacije u kojoj bi se potrošač o kojem je

riječ nalazio da ta nepoštena odredba nije postojala. S tom zaštitom povezana je restitucijska obveza koju u slučaju poništenja ugovora imaju obje ugovorne strane, odnosno i prodavatelj robe ili pružatelj usluga i potrošač. Do dvojbi dovodi nalaganje potrošaču te obveze u situaciji u kojoj je potrošač u cijelosti vratio nominalni iznos kredita uplatama na ime tražbina koje proizlaze iz ugovora o kreditu, kao i nalaganje potrošaču obveze povrata neosnovanog plaćanja u cijelosti, neovisno o iznosu koji je otplatio na temelju ništavog ugovora o kreditu.

- 11 U sudskoj praksi Suda, s kojom je upoznat nacionalni sud, ne postoje izravna očitovanja o tom pitanju, odnosno o namirenju stranaka u slučaju poništenja ugovora i utjecaju činidbi koje je potrošač ispunio na temelju ništavog ugovora na opseg njegove restitucijske obveze koja proizlazi iz neosnovanog bogaćenja. Dosadašnja očitovanja Suda o restitucijskoj obvezi načelno su se odnosila na restitucijsku obvezu prodavatelja robe ili pružatelja usluga i pitanje povrata činidbi koje je ispunio potrošač na temelju nepoštenih ugovornih odredbi. Međutim, te su odluke donesene u činjeničnim stanjima u kojima se ugovor unatoč uklanjanju nepoštenih ugovornih odredbi održao na snazi i povezivao stranke, a prodavatelj robe ili pružatelj usluga bio je dužan vratiti činidbe koje je ispunio potrošač na temelju nepoštenih ugovornih odredbi. U tim se činjeničnim stanjima nepoštenost odnosila na ugovorne odredbe o sporednim činidbama (kamate ili provizija ili druga vrsta naknade koju treba platiti potrošač) i stoga uklanjanje tih odredbi nije dovodilo do nevaljanosti ugovora i nije uključivalo potrebu da stranke međusobno namire sve činidbe koje su ispunile. Potrošač načelno nije imao restitucijsku obvezu; nije bio dužan vratiti cijeli nominalni iznos kredita neovisno o iznosu koji je otplatio. Potrošač nije imao tu obvezu čak ni ako je prodavatelj robe ili pružatelj usluga otkazao ugovor o kreditu jer potrošač nije bio dužan vratiti cijeli iznos kredita koji mu je isplaćen, nego samo onaj iznos kredita koji je još trebao otplatiti.
- 12 Međutim, u skladu s navedenom nacionalnom sudskom praksom, potrošaču se u slučaju poništenja ugovora zbog toga što on sadržava nedopuštene odredbe o glavnim davanjima stranaka nalaže obveza povrata cijelog iznosa kredita koji mu je isplaćen neovisno o iznosu činidbi koje je već ispunio na temelju ništavog ugovora. Analiza odluka donesenih u predmetima C-287/22 te C-26/13, C-70/17 i C-179/17, C-125/18, C-269/19 opravdava zaključak da se smjer nacionalne sudske prakse poput onog koji se oblikovao na temelju odluka Sada Najwyższyjieg (Vrhovni sud) protivi načelu zaštite potrošača i da se njime povređuje načelo djelotvornosti.
- 13 U presudi od 15. lipnja 2023. u predmetu C-287/22, koji se odnosi na primjenu mjere osiguranja koja se sastoji od obustave obveze plaćanja mjesečnih obroka kredita, Sud je naveo da dodjelu potrošaču te vrste osiguranja opravdava okolnost da će potrošač plaćati mjesečne obroke u iznosu većem od onog koji stvarno duguje ako dotičnu odredbu valja ukloniti, da je navedeni potrošač dotičnoj banci platio iznos veći od posuđenog čak i prije nego što je pokrenuo postupak i, naposljetku, rizik da će morati vratiti dotičnoj banci iznos koji premašuje iznos koji je od nje posudio. Već se na temelju te odluke može zaključiti da se načelu

djelotvorne zaštite potrošača protivi to da se potrošaču naloži obveza povrata činidbe u situaciji u kojoj je on već otplatio iznos koji je posudio od banke, kao i zanemarivanje uplata koje je izvršio na temelju ništavog ugovora prilikom utvrđivanja opsega njegove restitucijske obveze. Naime, okolnosti koje se odnose na iznose činidbi koje je potrošač ispunio na temelju ništavog ugovora u navedenoj presudi navedene su kao okolnosti koje opravdavaju primjenu privremenih mjera potrebnih kako bi se osigurala puna djelotvornost odluke koju treba donijeti. Iz te presude također proizlazi zaključak da, ako potrošač podnosi tužbu kojom želi ishoditi presudu kojom se potvrđuje nepoštenost tih odredbi, osiguravanje pune djelotvornosti te odluke zahtijeva da se sva namirenja između stranaka izvrše u okviru jednog postupka. Naime, riječ je o tome da se izbjegne potreba da potrošač pokreće još jedan postupak za povrat činidbi koje je ispunio, kao i da sudjeluje u postupku koji je pokrenuo prodavatelj robe ili pružatelj usluga za povrat činidbi koje je ispunio prema potrošaču, što podrazumijeva snošenje troškova potraživanja prava, kao i obrane. Prema mišljenju nacionalnog suda, analiza presuda Suda Kásler i Káslerné Rábai, C-26/13, od 26. ožujka 2019., Abanca Corporación Bancaria i Bankia, C-70/17 i C-179/17, od 3. ožujka 2020., Gómez del Moral Guasch, C-125/1825 i od 25. studenoga 2020., C-269/19, koje se odnose na mogućnost zamjene nepoštene odredbe u potrošačkom ugovoru, kao i obvezu obavješćivanja suda, također opravdava zaključak da poništavanje ugovora o kreditu dovodi do toga da se od potrošača zahtijeva povrat preostalog iznosa kredita, a ne cijele činidbe koju je u njegovu korist ispunio prodavatelj robe ili pružatelj usluga na temelju ništavog ugovora. U navedenim presudama izričito je navedeno da bi „takvo utvrđivanje ništavnosti ugovora o kreditu dovelo [...] u načelu do neposrednog dospijeca na naplatu preostalog iznosa zajma koji bi svojom veličinom mogao nadići financijsku sposobnost potrošača pa bi slijedom toga ono imalo prije za cilj sankcionirati potrošača, a ne davatelja zajma kojega se takvim postupanjem ne bi odvratilo od stavljanja takvih odredbi u ugovore koji su dio njegove ponude”.

- 14 Stoga se može smatrati da je Sud u navedenim presudama ipak, iako u ograničenom opsegu, iznio stajalište u pogledu potrošačeve restitucijske obveze u slučaju poništenja ugovora. Unatoč stajalištu Sądu Najwyższego (Vrhovni sud) u predmetu III CZP 6/21, nije riječ samo o jednostavnoj usporedbi učinaka poništenja ugovora i učinaka otkaza ugovora o kreditu, nego o utvrđivanju potrošačeve obveze u slučaju poništenja ugovora i opsega te obveze. U skladu sa stajalištem koje proizlazi iz navedenih presuda, položaj potrošača čiji je ugovor otkazan i položaj potrošača čiji je ugovor poništen zbog toga što sadržava nepoštene odredbe stoga treba biti jednak kad je riječ o njihovim obvezama jer obojica moraju vratiti činidbe koje su primili od prodavatelja robe ili pružatelja usluga na temelju ugovora koji je prestao važiti zbog otkazivanja i ugovora koji je poništen. Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, argument prema kojem otkaz ugovora ne dovodi u pitanje potrošačeve otplate u smislu da ih ne čini neovisnima za razliku od poništenja ugovora nije dovoljno ozbiljan kako bi se potrošaču koji iskorištava zaštitu zajamčenu Direktivom 93/13 naložila obveza povrata cijele činidbe koju mu je isplatio prodavatelj robe ili pružatelj usluga neovisno o iznosu koji je već otplatio. Nerazumno je da se potrošaču koji

iskorištava tu zaštitu i ishodi poništenje ugovora koji sadržava nepoštene odredbe kojima se grubo narušavaju njegovi interesi izriče obveza povrata cijele činidbe samo zbog toga što je poništenje ugovora dovelo do toga da su se činidbe koje je ispunio pokazale neosnovanima. Izricanje potrošaču obveze povrata cijele takve činidbe u biti poništava djelotvornost zaštite koja mu je dodijeljena jer dovodi do velikog i neopravdanog opterećenja potrošača i njegova kažnjavanja. Treba istaknuti da iz prethodno navedenih presuda Suda proizlazi zaključak da zaštita koja se dodjeljuje potrošaču na temelju odredbi Direktive 93/13 ne smije dovesti do njegova kažnjavanja. Potrošač mora uzeti u obzir to da će u slučaju poništenja ugovora imati restitucijsku obvezu, ali može opravdano očekivati da će opseg te obveze biti smanjen na iznos njegova trenutačnog duga i da će se uzeti u obzir otplate koje je dotad izvršio. U tim okolnostima, tumačenje odredbi nacionalnog prava na način iz odluka Sąda Najwyższyj (Vrhovni sud) nije u skladu s načelom djelotvorne zaštite potrošača jer dovodi do znatnog i neopravdanog opterećenja potrošača.

- 15 Prema mišljenju nacionalnog suda, već sama svijest o potrošačevoj restitucijskoj obvezi u slučaju poništenja ugovora može odvratiti potrošača od iskorištavanja te zaštite i dovesti u pitanje djelotvornost Direktive 93/13. To posebno dolazi do izražaja u kontekstu problematike indeksiranih ili devizno nominiranih kredita jer je potrošač suočen s dilemom hoće li iskoristiti zaštitu potrošača, što podrazumijeva poništenje ugovora i, s obzirom na smjer nacionalne sudske prakse, opterećenje obvezom vraćanja cijelog isplaćenog iznosa kredita, ili će i dalje ostati u tom pravnom odnosu i biti opterećen neograničenim rizikom povećanja iznosa duga i visine obroka.
- 16 **Kad je riječ o pitanju (b)**, sud koji je uputio zahtjev uvodno navodi presudu Suda u predmetu C-170/21, prema kojoj članak 6. stavak 1. Direktive 93/13 treba tumačiti na način da, iako se tom odredbom nacionalni sud kojem je podnesen zahtjev za izdavanje platnog naloga obvezuje da po službenoj dužnosti izvede sve posljedice koje prema nacionalnom pravu proizlaze iz utvrđenja nepoštenosti odredbe ugovora o potrošačkom kreditu sklopljenog između potrošača i prodavatelja robe ili pružatelja usluga, kako bi se osiguralo da ta odredba za potrošača nije obvezujuća, ona u načelu ne obvezuje sud da po službenoj dužnosti izvrši prijeboj plaćanja izvršenog na temelju navedene odredbe s preostalim iznosom koji se duguje na temelju tog ugovora, pod uvjetom da se, međutim, poštuju načela ekvivalentnosti i djelotvornosti. Međutim, u glavnom postupku nije riječ o izvršavanju prijeboja po službenoj dužnosti na temelju ugovora koji sadržava nepoštene odredbe, nego o tome da se prilikom odlučivanja o takvim zahtjevima potrošača i prodavatelja robe ili pružatelja usluga uzima u obzir to da su tražbine na koje imaju pravo na temelju odredbi o neosnovanom bogaćenju zapravo već podmirene u cijelosti ili u većem dijelu. Naime, s obzirom na načelo zaštite potrošača ne može se zanemariti okolnost da je on tijekom više godina izvršavao otplate na temelju ništavog ugovora i stoga može opravdano očekivati da će opseg njegove restitucijske obveze odgovarati iznosu neotplaćenog iznosa kredita, a ne cijelom iznosu koji mu je isplatio prodavatelj robe ili pružatelj usluga. Taj opseg potrošačeve restitucijske obveze izravno se pak prenosi na

pitanje povezano s potrošačevim snošenjem troškova postupka koji je pokrenuo prodavatelj robe ili pružatelj usluga. Osim toga, mogućnost da nacionalni sud uzme u obzir te okolnosti omogućila bi rješavanje pitanja međusobne namire stranaka u okviru jednog postupka, što je svrhovitije jer je riječ o tražbinama čiji je iznos poznat i koji, osim toga, stranke ne smatraju spornim. Naime, iznos tražbina stranaka koje proizlaze iz neosnovanog bogaćenja odgovara iznosima koje je prodavatelj robe ili pružatelj usluga isplatio potrošaču i činidbama koje je potrošač ispunio prema prodavatelju robe ili pružatelju usluga na temelju tog ugovora. Međutim, nacionalni sud smatra da sama nevaljanost dotadašnje pravne osnove, odnosno ugovora, i potreba da se obračunaju dotad ispunjene činidbe na temelju nove pravne osnove, odnosno neosnovanog bogaćenja, ne opravdava širok opseg restitucijske obveze poput onog koji je prihvaćen u nacionalnoj sudskoj praksi jer dovodi u pitanje djelotvornost zaštite dodijeljene potrošaču i dovodi do njegova neopravdanog opterećenja.

- 17 Nadalje, *kad je riječ o pitanju (c)*, treba navesti da, u skladu s člankom 333. stavkom 1. točkom 2. Zakonika o građanskom postupku, sud po službenoj dužnosti prilikom donošenja presude proglašava presudu neposredno izvršivom ako nalaže plaćanje tražbine koju je priznao tuženik. Proglašavanje presude neposredno izvršivom obvezno je ako tuženik prizna tražbinu i stoga je nacionalni sud dužan po službenoj dužnosti u presudu uključiti odluku o neposrednoj izvršivosti. Ta odluka samim time predstavlja ovršnu ispravu i može biti osnova za pokretanje ovršnog postupka protiv potrošača. Takva obveza suda dovodi do isključivanja primjene na potrošača instituta predviđenog člankom 320. Zakonika o građanskom postupku, odnosno plaćanja naložene činidbe u obrocima.
- 18 Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, odredba poput one iz članka 333. stavka 1. točke 2. Zakonika o građanskom postupku dovodi u pitanje djelotvornost zaštite dodijeljene potrošaču na temelju Direktive 93/13 jer onemogućuje da ga se zaštiti od osobito štetnih posljedica koje su povezane s poništenjem ugovora. Potrošač očito ne mora priznati tužbu, ali treba napomenuti da je zahtjev prodavatelja robe ili pružatelja usluga za povrat isplaćene činidbe opravdan i potrošač je toga potpuno svjestan. Izvršavanje te radnje poboljšava i potrošačevu postupovnu situaciju jer otvara mogućnost da se predmet smatra posebno opravdanim slučajem u smislu članka 102. Zakonika o građanskom postupku i da se potrošaču naloži da prodavatelju robe ili pružatelju usluga koji je uspio u postupku plati samo dio troškova postupka, čak i ako ga se uopće ne opterećuje troškovima postupka. Nadalje, plaćanje naložene činidbe u obrocima omogućuje potrošaču da izvrši svoju obvezu i štiti ga od opasnosti ekonomskog tereta koji za njega može biti prekomjerman ili koji čak ne bi mogao snositi.
- 19 Osim toga, obveza proglašenja presude neposredno izvršivom protivi se načelu djelotvorne zaštite potrošača jer ne dovodi do ponovne uspostave pravne i činjenične situacije u kojoj bi potrošač bio da ugovor nije sadržavao nepoštenu odredbu. Prema mišljenju nacionalnog suda, takva odredba nacionalnog prava, kao i smjer nacionalne sudske prakse, onemogućuju zaštitu potrošača od osobito štetnih posljedica koje bi mu mogle nastati poništenjem ugovora, na što se odnose

presude Suda od 16. ožujka 2023. u predmetu C-6/22 i od 25. studenoga 2020. u predmetu C-269/19. Naime, kao što se to izravno navodi u spomenutim presudama, na nacionalnom je sudu da, vodeći računa o cjelokupnom nacionalnom pravu, poduzme sve mjere potrebne za zaštitu potrošača od osobito štetnih posljedica koje bi mu mogle nastati poništenjem ugovora. Osim toga, na što je također skrenuta pozornost u navedenim presudama, zaštita potrošača predviđena Direktivom 93/13 ne prestaje u trenutku poništenja ugovora jer u slučaju poništenja ugovora sklopljenog između potrošača i prodavatelja robe ili pružatelja usluga zbog nepoštenosti jedne od njegovih odredaba na državama članicama je da svojim nacionalnim pravom urede učinke tog poništenja, uz poštovanje zaštite koju ta direktiva pruža potrošaču, osobito osiguravanjem ponovne uspostave pravne i činjenične situacije u kojoj bi se on nalazio da ta nepoštena odredba nije postojala. Nacionalni sudovi jamče stvarno poštovanje prava Unije u državi članici i osiguravaju najveću djelotvornost tog prava jer predstavljaju prirodni forum prava Unije. Nacionalni sud i dalje je prilikom primjene prava dužan tumačiti nacionalno pravo „u najvećoj mogućoj mjeri” na način da ga uskladi s pravom Unije s obzirom na rezultat predviđen direktivom.

- 20 Propuštanje proglašenja presude neposredno izvršivom isključeno je jer se navedenom odredbom članka 333. stavka 1. točke 2. Zakonika o građanskom postupku određuje da je proglašenje presude neposredno izvršivom obvezno. Nadalje, obustava neposredne izvršivosti presude (članak 334. Zakonika o građanskom postupku) diskrecijska je jer se tom odredbom prepušta nacionalnom sudu da proglašenje presude neposredno izvršivom (novčanih i nenovčanih činidbi) uvjetuje time da tužitelj položi odgovarajuće osiguranje i odredi način osiguranja; iz odredbe ne proizlazi obveza suda da obustavi neposrednu izvršivost presude zbog toga što stranka ima status potrošača; osim toga, uvjetovanje neposredne izvršivosti time da tužitelj, odnosno prodavatelj robe ili pružatelj usluga, položi odgovarajuće osiguranje, odnosno uglavnom odgovarajući novčani iznos, nije nikakva stvarna prepreka za to da se poslije presuda proglasi izvršivom. Naime, treba uzeti u obzir da su stranke u toj vrsti postupaka obično prodavatelji robe ili pružatelji usluga koji imaju znatna financijska sredstva i ekonomske mogućnosti; stoga osiguranje u obliku novčanog iznosa koji će ionako trebati biti vraćen nije nikakva prepreka.
- 21 Prethodno navedeni učinci uobičajene su posljedice ovršnog postupka, ali posebnost predmeta u kojima sudjeluju potrošači leži u tome da se ti učinci odnose ili se mogu odnositi na potrošača koji je u biti djelomično ili u većem dijelu platio činidbu prodavatelja robe ili pružatelja usluga i na taj način podmirio njegovo potraživanje.